

De ecologische tuin

Bert Jansen Venneboer

Misschien vraagt u zich af of een ecologische tuin niet hetzelfde is als een biologische tuin. De term biologisch tuinieren wordt vaak gebruikt om aan te duiden dat een groente, vrucht of gewas geteeld is zonder gebruik te maken van synthetische of chemische bestrijdingsmiddelen. Ook het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid met humus en compost is een belangrijk uitgangspunt. In de ecologische tuin wordt er een stap verder gegaan.

Ecologisch tuinieren betekent zodanig tuinieren dat de natuur zich optimaal in de tuin kan ontwikkelen. Het is eigenlijk een beetje avontuurlijk tuinieren. Het is soms zoeken naar de mogelijkheden om de planten- en dierenwereld met elkaar in harmonie te brengen. Harmonie wil hier zeggen dat de één niet zonder de ander kan. Vogels, egels, padden, hommels en bijen en tal van andere insecten zijn er nodig voor een gezonde tuin. Veel van deze dieren zorgen voor een natuurlijk evenwicht. Bij het ecologisch tuinieren zijn plantenkeuze, tuininrichting en onderhoud erop gericht om zoveel mogelijk dieren en planten een plekje te geven, te laten schuilen, nestelen, foerageren en overwinteren.

De basisprincipes

Bijdrage aan kwaliteit van milieu, landschap en natuur.

Je maakt geen gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen, deze verstoren het natuurlijk systeem. De aandacht ligt op het voorkomen van ziekten en plagen. Als er al bestreden moet worden, dan kan dat met biologische middelen. Je kijkt naar de omgeving waar je woont en je levert een bijdrage aan 'meer' natuur. De planten komen niet spontaan, maar de dieren die de tuin bezoeken zijn meestal wel spontane gasten, zij voelen zich er thuis!

Kies de juiste plant op de juiste plaats

In de natuur bepalen de lokale groeiomstandigheden welke planten zich kunnen handhaven en welke niet. In de tuin is het

een ander verhaal. Hier kies je immers zelf welke planten erin komen te staan. Belangrijk is het dus om de juiste planten te kiezen. Met een goede plantkeuze voorkom je onnodige ziekten, overmatige waterbehoefte en slechte groei e.d. De keuze van planten zal de sfeer en de vorm van de ecologische siertuin in belangrijke mate bepalen. Zelden zie je bijvoorbeeld een schaduwminnende bosplant groeien op een open zonnig weiland. Planten groeien op de voor hen meest geschikte plaats.

Zorg voor een gelaagde begroeiing in de tuin

Een gelaagde begroeiing is niets meer dan een opbouw in etages of hoogtes. Het toepassen van een gelaagde begroeiing in je tuin heeft vele voordelen:

- Gelaagdheid maakt de tuin boeiender. Afwisselende planten zorgen voor spreiding in bloeitijd.
- De aanwezigheid van verschillende lagen is de best mogelijke imitatie van een natuurlijke situatie, wat leidt tot een gevarieerder dierenleven.
- Je krijgt een optimaal 'volume' in je beplantingen. Verschillende lagen wil niet direct zeggen dat je voorin de border lage beplanting hebt en achterin hoge beplanting. Hoge maar luchtige planten zoals *Verbena hastata* (ijzerhard), *Thalictrum rochebrunianum* (akeleiruit) en *Agastache foeniculum* (anijsplant) kunnen gerust voorin de border geplaatst worden. De planten zijn als het ware transparant, je kunt er doorheen kijken.

Respecteer de eigen dynamiek van de plant

Het ontkiemen, groeien, bloeien en weer afsterven is een proces dat bij iedere plant anders verloopt. Deze dynamiek bepaalt of planten burens kunnen zijn of dat ze elkaar beconcurreren, waarbij er één het loodje zal leggen.

Samenwerking met natuur maakt de tuin arbeidsextensiever

Een ecologische tuin moet zichzelf in stand kunnen houden zonder te veel menselijke invloeden. Hou daarom vooraf reke-

ning met de afmetingen en groeikracht van een plant. In elke tuin zijn open en gesloten ruimtes. Een open ruimte is een gazon of een border. Gesloten ruimtes zijn omsloten door een haag of door een strook hogere beplanting.

Een gesloten ruimte kan zo worden opgebouwd dat het weinig onderhoud vergt. In het vroege voorjaar valt er veel licht op de bodem waardoor er voorjaarsbloeiërs kunnen groeien. In de zomer nemen de schaduwminnende planten zoals nagelkruid en kruipend hertshooi de rol van bodembedekker over en vormen een gesloten kruidlaag. Van ons 'nietsdoen' genieten broedende vogels, insecten en amfibieën.

Hoe starten met een ecologische tuin?

Als je wil omschakelen naar een ecologische tuin, is het van belang de bovenstaande principes in acht te nemen. Naast deze principes spelen een aantal aspecten van tuinieren een rol.

Grondbewerking

Grondbewerking moet eigenlijk zo weinig mogelijk worden uitgevoerd. Wanneer het niet anders kan, dan zo ondiep mogelijk. Het is eigenlijk in de eerste 10 tot 15 centimeters van de grond dat de micro-organismen zich bevinden. Wanneer je met diepspitten de grondlagen vermengt, wordt de structuur van de bodem aangetast en is er een vermindering van kostbare organische stoffen. Daarom is het het beste als de bodem bedekt is. De micro-organismen en regenwormen blijven op die manier heel de winter actief. Dit intense bodemleven zorgt voor de voedingsmiddelen van planten. Het is namelijk zo dat de regenwormen de ontbinding van de organische materie versnellen en actief deelnemen aan het vormen van humus. Een bedekking van de bodem gans het jaar door is daarnaast goed voor het wegwerken van onkruid en voor de bodemvochtigheid.

Bodem en bemesting

Planten hebben de bodem nodig om te kunnen groeien, deze voorziet hen van water en voedingsstoffen. Een begrip in de

ecologie is de bodemvruchtbaarheid. De bodemvruchtbaarheid bepaalt de mate van groei van plant en vrucht. In de natuur is de voedingsopname van de plant afhankelijk van het bodemleven. Voedingsstoffen zijn in de natuur niet zomaar vrij opneembaar. Deze komen pas vrij door omzetting van de organische stoffen door het bodemleven. Dit houdt in dat de bodemstructuur ook goed moet zijn om voldoende bodemleven te genereren.

Planten nemen voeding op. De vermindering daardoor van de voedingsstoffen in de bodem compenseren we met meststoffen en bodemverbeteraars. In de ecologische tuin staat de organische bemesting centraal, omdat zij niet alleen de planten voedt, maar ook het bodemleven en de structuur gunstig beïnvloedt.

Gewasbescherming

In een natuurlijk milieu komen altijd ziekten en aantastingen voor. Insecten, schimmels en zwammen zijn evenwichtbrengers. Zij doen dienst als opruimers van de zwakkere planten. Hoe verder je afwijkt van de natuurlijke omstandigheden (bijv. monocultuur en chemische bestrijding), hoe meer plantbeschermende maatregelen er nodig zijn. In de ecologie trachten we daarom de natuur zoveel mogelijk na te bootsen. Wanneer maatregelen toch nodig zijn wordt enkel gebruik gemaakt van ecologisch verantwoorde middelen. Voorbeelden van het toepassen van biologische bestrijding zijn aaltjes, roofmijten en lieveheersbeestjes.

Bij veel tuinen is de link met de natuur ver te zoeken. De plantenkeuze lijkt vooral gebaseerd op het aanbod uit de tuin-speciaalzaak. De vormgeving is vaak strak, kunstmatig en arbeidsintensief.

Kiezen voor een ecologische tuin is de schoonheid van de natuur als streefdoel voor ogen hebben. Er heerst een sfeer van respect voor alles wat de natuur biedt: in leven, groeien en bloeien. Het is geen kant en klaar product. Hoe beter uw tuin afgestemd is op de omgeving, hoe groter de kans bestaat dat allerlei dieren er voedsel vinden of een toevlucht komen zoeken. Ze geven het geheel een extra dimensie.